

Avenços mèdics

Els psicodèlics obren una nova era en el tractament de les patologies mentals

● Els EUA podrien aprovar l'ús d'èxtasi per a l'estrès posttraumàtic a finals del 2023

● Els assajos amb psilocibina, MDMA i altres al·lucinògens s'intensifiquen a Espanya

● Neix la Societat Espanyola de Medicina Psicodèlica per vetllar per una bona pràctica clínica

MAYTE RIUS
Barcelma

Els tractaments amb psicodèlics estan iniciant el salt del món de la investigació al de la pràctica clínica, que obre una nova era en el tractament de les patologies mentals. “Estem assistint a un canvi de paradigma a l'hora de tractar els trastorns mentals: d'un paradigma més biologicista centrat a atacar el símptoma, a un altre que el que intenta és transformar el curs de la malaltia; estem anant d'un tractament farmacològic crònic, diari i per tota la vida, a un tractament puntual que, acompanyat de psicoteràpia, permet fer remetre els símptomes sense continuar medicant-se”, expliquen els psiquiatres Oscar Soto i Oscar Álvarez, president i secretari, respectivament, de la Societat Espanyola de Medicina Psicodèlica, entitat acabada de constituir que ha sol·licitat fa unes setmanes la seva inscripció en el registre del Ministeri de l'Interior i que té per objectiu divulgar informació científica veraç sobre aquests nous fàrmacs i establir guies clíniques i codis de bones pràctiques per al seu ús terapèutic.

Què són?

Substàncies al·lucinògenes capaces de revelar la ment

“El terme psicodèlic significa revelador de la ment; són substàncies que provoquen estats alterats de la ment”, resumeix Arbreda, que treballa en el programa de depressió resistent del servei de Psiquiatria de l'hospital Vall d'Hebron de Barcelona.

Santiago Madero, psiquiatre especialitzat en psicodèlics de l'hospital Clínic, apunta que els psicodèlics són un tipus concret de substàncies al·lucinògenes que durant milers d'anys s'han fet servir en rituals espirituals i que tenen potencial tera-

pèutic “perquè permeten accedir a memòries i records del subconscient, no aparents en un primer pla mental”.

Per a què estan indicats? De la depressió a l'estrès posttraumàtic o les addiccions

“Les investigacions dutes a terme l'última dècada ofereixen resultats molt positius per tractar casos d'estrès posttraumàtic, l'ansietat i la depressió en malalts terminals, la depressió resistent, l'alcoholisme o el tabaquisme”, resumeix el doctor Álvarez, investigador i psiquia-

tre al parc sanitari Sant Joan de Déu.

Soto apunta que l'etiqueta psicodèlics s'aplica per a diferents substàncies i amb mecanismes d'acció diferent. “La psilocibina, que s'extreu dels bolets psilocibes i és una de les substàncies que més s'ha investigat, s'ha provat per a la depressió resistent, però també s'ha estudiat amb resultats prometedors en persones amb trastorns obsessius compulsius, de l'alimentació, per a addicció a l'alcohol i al tabac”, exemplifica. I l'ayahuasca, apunta Madero, s'ha provat per

prevenir el dol prolongat, en persones amb trastorn límit de la personalitat i també per a depressió; mentre que l'MDMA o èxtasi “mostra resultats robustos per tractar l'estrès posttraumàtic”, afegeix Soto.

Com funcionen?

Diverses substàncies i mecanismes d'acció diferents

Els especialistes consultats expliquen que, si bé cada substància és diferent tant pel que fa als efectes que produeix com al que triguen a desaparèixer, els psicodèlics clàssics (entre els quals la psilocibina o l'ayahuas-

ca) actuen sobre els receptors de serotonina 5HT2A, cosa que incrementa la connectivitat entre diferents àrees del cervell i en modula la inflamació. “Amb aquest efecte més neurobiològic –i probablement com a conseqüència seva– es produeix un estat de consciència alterat i de dissolució de l'ego que permet connectar millor amb les emocions, revisar records passats, viure experiències místiques i de connexió amb la natura i amb la totalitat”, apunta l'investigador del VHIR.

El que deixen clar els especialistes és que funcionen de manera radicalment diferent als fàrmacs convencionals utilitzats fins ara en psiquiatria. El doctor Álvarez ho explica d'una manera molt gràfica: “Un antidepressiu o un estabilitzador de l'humor actua reduint la intensitat de l'emoció o de l'angoixa, com quan apugem o abaixem el volum de la ràdio; el psicodèlic canvia la percepció del pacient, és com si obríssim la ràdio per veure quins circuits cal canviar perquè la música soni millor”.

Quins s'apliquen a la teràpia?

L'esketamina ja està aprovada; la resta, en assajos

A Espanya, el consum privat de substàncies d'origen natural com l'ayahuasca o els bolets al·lucinògens dels quals s'extreu la psilocibina és legal, però no usar-les com a teràpia.

L'única substància d'aquest tipus que ja té autorització per utilitzar-se com a fàrmac és l'esketamina, indicada per a la depressió resistent i amb la qual s'estan tractant persones que ja han provat almenys tres tractaments antidepressius convencionals sense èxit.

Als Estats Units, on els assajos clínics van més avançats, alguns estats com Connecticut, Colorado o Oregon ja han autoritzat també centres de teràpies amb substàncies naturals que

Rosa Dueñas, Óscar Álvarez, Núria Tous i Carmen Arévalo, l'equip de psicoterapeutes que provaran l'efectivitat de l'èxtasi per tractar l'estrès posttraumàtic al centre de salut mental de Sant Joan de Déu

Dels al·lucinògens a la realitat virtual

■ La xarxa de Salut Mental del Parc Sanitari Sant Joan de Déu inaugurarà el 2023 una unitat de tractaments innovadors dirigida a explorar solucions per a les persones amb problemes de salut mental que no responen als fàrmacs o teràpies convencionals. S'hi oferiran

des de teràpies assistides amb psicodèlics fins a tractaments amb realitat virtual. “Serà un centre on, a més d'oferir tractaments clínics, farem investigació per explorar noves àrees, per provar confluències entre els rituals amb al·lucinògens, les psicoteràpies i les noves

tecnologies, i on podrem ajuntar diferents projectes d'àrees capdavanteres del desenvolupament científic amb l'objectiu de tractar casos resistents”, explica l'investigador principal i psiquiatre del Parc Sanitari Sant Joan de Déu, Óscar Álvarez.